

УДК 81'373.21

doi: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2019.71.10382>

**СПЕЦИФІКА ІМЕНУВАНЬ ОБ'ЄКТІВ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ
ПОСЛУГ ТА АПТЕК
(на прикладі назв Києва та Київської області)**

Олена СИДОРЕНКО

*Донецький національний медичний університет,
кафедра мовних та гуманітарних дисциплін № 3,
бульвар Шевченка, 80, Маріуполь, Україна, 87549,
тел. (067) 278 28 17
e-mail: olenasydorenko1970@gmail.com*

Розглянуто назви об'єктів надання медичних послуг та аптек, зафіксованих у Києві та області. Основними способами формування заявлених назв визначено відонімний та відапелятивний. Особливу увагу приділено відонімному шляху формування українських ергонімів. Серед відонімних назв представлені різні відантропонімні, відтопонімні та відміфонімні назви, утворені шляхом трансонімізації імен та прізвищ, міфонімів, назв місцевості. Також проаналізовано відапелятивні ергоніми та зроблено спробу їх класифікації.

Ключові слова: ергонім, антропонім, топонім, міфонім, трансонімізація, апелятив, словосполучення.

Постановка проблеми. Останнім часом лінгвісти усе більше уваги зосереджують на вивченні нового класу онімів – ергонімів – назв об'єктів різних видів людської діяльності, дослідження особливостей їх виникнення та функціонування. Поширений інтерес до аналізу саме цього класу пояснюється зростанням кількості об'єктів різної спрямованості, а саме – об'єктів виробництва, торгівлі, обслуговування, розваг. Найчисленнішою серед ергонімів є підгрупа об'єктів надання послуг – сервісонімів, до якої саме й належать назви об'єктів надання медичних послуг та аптек. Багато питань постає під час лінгвістичного аналізу назв приватних закладів найменованих власниками.

Актуальність дослідження. Зі зростанням кількості назв об'єктів надання медичних послуг та аптек в Україні постало питання про необхідність дослідження цієї групи власних назв і вивчення особливостей їх формування та функціонування, а також аналізу їх граматичної структури. Очевидною є необхідність збору та систематизації численних ергонімів, різноаспектного вивчення їх особливостей, розгляду з точки зору лінгвістики, виявлення загального та індивідуального в принципах номінації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському мовознавстві кінця ХХ – початку ХХІ століть з'явилося чимало праць, присвячених дослідженню ергонімів. Основним напрямом вивчення ергонімів є ареальний. Сьогодні маємо ґрунтовні дисертаційні праці, присвячені вивченню назв різних регіонів України.

Так О. О. Белей докладно проаналізував фірмонімікон Закарпаття [1], Ю. І. Дідур провела зіставний аналіз ергонімів великих міст у різних країнах [2], Н. В. Кутуза досліджувала ергонімію Одеси [3], Н. М. Лесовець вивчала ергоніми міста Луганська [4], О. М. Сидоренко присвятила своє дослідження номінаційним

процесам у полілінгвальній ергонімії Донеччини [5], М. М. Цілина проаналізувала назви Києва [6]. Значну увагу надано ергонімам і в інших працях. Проте окремі підклади ергонімів ще ретельно не досліджено.

Виклад основного матеріалу. Поширений інтерес до аналізу найменувань саме цього класу пояснюється зростанням кількості об'єктів надання медичних послуг та аптек в Україні. До досліджуваної групи ергонімів належать назви лікарень, поліклінік, клінік, будинків, медичних центрів, спеціалізованих відділень, диспансерів, медичних об'єднань, амбулаторій, приватних медичних кабінетів, лабораторій, медичних компаній, салонів косметологічної медицини, стоматологій, громадських медичних організацій, спілок, федерацій, асоціацій, станцій, інститутів, компаній, санаторіїв тощо, також державних та приватних аптек, оптик, аптечних кіосків та павільйонів, ветеринарних аптек.

Основними способами утворення назв кожної групи є відонімний та відапелятивний, але треба зауважити, що офіційні назви державних лікарень доцільно зараховувати до так званого, змішаного способу утворення, бо вони містять відтопонімний ад'єктив із вказівкою на місцезорозташування та декілька апелятивів, що інформують про надання лікарських послуг.

Багато питань постає у процесі лінгвістичного розглядання назв приватних об'єктів, отримуваних від своїх власників.

Серед об'єктів надання медичних послуг міста Києва та області зафіксовано близько 900 найменувань. Усі назви передано мовою оригіналу. Більшість назв надано українською, також наявні назви російською, англійською та латинською мовами. Назви запозичені з англійської та латинської мов використали такі засоби передачі іншомовних слів, як пряме включення з повним збереженням початкового графічного обліку, транскрипція, транслітерація.

Основними способами формування заявлених назв визначено відонімний та відапелятивний. Серед відонімних назв представлені різні відантропонімні, відтопонімні та відміфонімні назви, утворені шляхом трансонімізації імен та прізвищ, міфонімів, назв місцевості, гідронімів. Серед відапелятивних ергонімів зафіксовано назви, які містять аббревіатури, зменшено-пестливі форми, транслітерації запозичень та складноскорочені назви.

Серед ергонімізованих онімів – назв об'єктів надання медичних послуг виділено такі підгрупи:

– одиничні історичні антропоніми, які є прізвищами видатних лікарів або людей певною мірою пов'язаних із медициною, відтворені українською графікою: *Клініка “Гіпократ”, Стоматологічна клініка “Авіценна”, Медичний центр Св. Луки;*

– одиничні антропоніми із завуальованою семантикою; до цієї групи залучені жіночі або чоловічі імена, також імена власників, їхніх дружин, дочок, подруг: *клініка “Борис”, апаратна косметологія “Велеслава”, стоматологічна клініка “Медина”, стоматологія “Влада”, стоматологічна клініка “Дарина-Дент”, родинна стоматологія “Серго”, медичний центр “Ольгерд”;*

– одиничні трансонімізовані міфоніми: *стоматологічна клініка “Дана”, студія косметології “Венера”, клініка “Адоніс”, стоматологічний центр “Діона”, клініка “Ісіда”;*

– антропонім + антропонім: *медичний центр “Лель та Лада”;*

– запозичені антропоніми, відтворені засобами іншомовної графіки: *мережа медичних центрів Doctor Sam, стоматологічна клініка Dr. Shlewit;*

– утворення, які містять мікротопонім та числову закодовану інформацію, щодо розташування об'єкта: медичний центр “Закревського 47” (розташований за адресою м. Київ, вул. Миколи Закревського, 47);

– відтопонімні назви, які не стосуються певної місцевості, але назвою натякають на європейську якість лікування: стоматологічний центр “Венеція”, стоматологічні клініки “Прага”, “Верона-плюс”.

Назви відапелятивного походження – це назви з незауальованною вказівкою на вид діяльності, вони мають такі структурні моделі:

– одиничний апелятив у формі субстантива: клініка “Человек”, медичний центр “Альтернатива”, дитячий санаторій “Поляна”, санаторії “Діброва”, “Дубки”, стоматологічна клініка *Smile*;

– ергоніми, утворені від апелятивів – назв дорогоцінних каменів: стоматологічні клініки “Изумруд-Дент”, “Діаманти”, “Біла перлина”, “Смарагд-Дент”, клініка провідної косметології “Перламутр”;

– словосполучення апелятивів + апелятив: медичний центр “Сити Доктор”, стоматологічна клініка “Линия улыбки”, стоматологія “Здоровая улыбка”;

– назви з вказівкою на приватне підприємство: “Приватна невідкладна медична допомога Медиком Плюс”, мережа стоматологічних клінік “Приватна стоматологічна клініка”, “Приватний дім людей похилого віку *Life-House*”;

– ергоніми, утворені від назв рослин: дерев, квітів тощо: авторська студія косметології й нігтьового сервісу “Орхідея”, санаторії “Сосновий бір”, “Дубки”, стоматологія “М'ята”, стоматологічний кабінет “Азалія”;

– ергоніми, утворені від назв природних об'єктів, явищ, денного циклу з позитивною конотацією: санаторій “Хвиля”, дитячий санаторій “Зорянка”, медичний центр “Крапля роси”, центр дитячого здоров'я “Веселка”

– відапелятивні назви з незауальованою вказівкою на функціональну спрямованість закладу: “Диагност КТ”, “Центр мікрохірургії ока”, “Реабілітація хворих з патологією нервової системи”, “Міське спеціалізоване відділення репродуктивного здоров'я”;

– назви з використанням числівників: стоматологічні клініки “Клуб 32”, “Стоматологія – XXI сторіччя”, медичний центр “Студія-32”;

– аббревіатурні утворення, які містять закодовану інформацію щодо розташування або напряму діяльності об'єкта: Київська лікарня ГУВС, Стоматологічна клініка ЕСЦ (Європейський стоматологічний центр), Гормональна лабораторія МТМ, Імунологічна клініка ІВТ (створена на базі Інституту високих технологій), Київський обласний лабораторний центр ДСЕСУ (державної санітарно-епідеміологічної служби України), ЦМКЛ (Київська центральна міська клінічна лікарня);

– апелятиви з вказівкою на гендерну спрямованість діяльності закладу: медичний центр “Дитина”, “Центр здорового материнства”, Інститут педіатрії, акушерства, гінекології, Всеукраїнська асоціація дитячої імунології, Українська асоціація лікарів дитячої та підліткової гінекології, Київський міський клінічний пологовий будинок №5;

– назви, які використовують іншомовну лексику: центр косметології “Лазер Ленд”, центр краси і здоров'я “Лайт Шер”, медичні центри *Healthy & Happy*, *Aquavita*, клініка лазерної косметології *Gold Laser*;

До змішаного способу утворення віднесено назви:

– утворені словосполученням апелятив + антропонім, де апелятив є ергонімним терміном, вказівкою на функціональну спрямованість закладу, а антропонім – ім'я та прізвище власника: *Авторська клініка “Доктор Юдіна”, Інститут нейрохірургії імені академіка Ромоданова А. П., Кабінет апаратної косметології Олени Плотникової, Стоматологічна клініка доктора Лукашука, Стоматологічна клініка лікарів Співакових, Студія краси Емілії Костанян, Кіберклініка Спіженко;*

– мають відтопонімний ад'єктив загального плану, а саме вказуючий на належність до країни + ад'єктив + ергонімний термін (кількість ад'єктивів може збільшуватися при детальному описі напряму діяльності): *Український стоматологічний центр, Українське наукове терапевтичне товариство, Український стоматологічний центр, Українське наукове терапевтичне товариство;*

– мають відтопонімний ад'єктив, що вказує на розташування у місті чи районі + ад'єктив + ергонімний термін (кількість ад'єктивів може збільшуватися під час детального опису розташування та напряму діяльності): *Київський міський пологовий будинок №1, Київська міська клінічна лікарня №3, Київська міська дитяча клінічна туберкульозна лікарня, Миронівська центральна районна лікарня, Переяслав-Хмельницька центральна районна лікарня, Богуславський районний центр первинної медико-санітарної допомоги;*

Серед назв аптек міста Києва та області зафіксовано 270 найменувань державних та приватних об'єктів та близько 100 ветеринарних аптек. Основними способами утворення назв визначено також відонімний та відапелятивний.

Відонімні назви умовно поділено на такі підгрупи:

– одиничні антропоніми, до яких залучено привабливі, переважно жіночі імена, з позитивною конотацією, можливо імена власників або членів їх родин: аптеки *“Викторія”, “Аліса”, “Аніта”;*

– відантропонімні назви, які містять власні імена, прізвища, прізвиська відомих людей минулого, або людей, які заснували найменованій об'єкт: *“Гиппократ”, “Авіценна”, “Гедеон Ріхтер”, аптека №1 ФЛП Колесникова, “Доктор Гаїє”, “Римкевич”, аптека ЧП Луценко;*

– відантропонімні назви ветеринарних аптек, утворені від прізвищ тварин: *“Умка”, “У Тобіка”, “Лессі”, “Багіра”, “Дамбо”, “Леопольд”, “Дружок”;*

– відгідронімні назви: *“Салгир №1”, “Салгир №2”.*

Під час дослідження назв аптек відапелятивного походження виділено такі підгрупи:

– аббревіатурні назви, як один із традиційних способів утворення власних назв, що містять закодовану інформацію щодо розташування або напряму діяльності об'єкта: *“Аптека ВВС+”, “Аптека ГАГ”, “Аптєчний кіоск У.М.С.”, “Аптека VVS”, “Аптека АИР”;*

– назви з цифровим компонентом становлять більшу частину серед назв аптек Києва та області, що підпорядковані державі. Їх вважають найбільш універсальним та простим засобом створення ідентифікації закладу: *Аптека № 267, Аптека № 1, Аптека № 181, Аптека № 3, Аптека № 65, Аптека № 13, Аптека № 4, Аптечний пункт № 2, Аптечний пункт № 4;*

– назви із вказівкою на вузький напрям асортименту препаратів для певних потреб людей: *“Київський вітамінний склад”, Аптека гормональних препаратів, Аптека мінеральних вод;*

– складноскорочені назви мають схему: “назва + -фарм”, або “Фарма + назва”: “Интерфарм №1”, “Перспектива-Фарм №1”, “Фармація №1”, Аптека №1 ООО “Трансфарм”, “Альго-фарм”, “Фармація №3 міждікарняна”, Аптечні склади “Фарма-Київ”;

– назви із вказівкою на місцезнаходження об'єкта в місті: “Юг-Запад №1”, “Столиця №1”, “На садах”, Аптека №3 південно-західної залізниці;

– відфітоніми назви для аптек, які пропонують ліки на рослинній основі: “Біла Ромашка”, “Магнолія”, “Фіторай”, “Зелена аптека”, “Лікарські рослини”, “Рослинна аптека”;

– атрактивні назви, які спонукають клієнтів саме до цього закладу: “Аптека низьких цін”, “Бажаємо здоров'я”, “Доброго дня”, “Наша аптека”, “Рецепти життя”, “Аптека оптових цін”;

– назви ветеринарних аптек у зменшено-пестливій формі: “Мій улюбленець”, “Рудий котик”, “Гав – Гав”, “Сімейний улюбленець”;

– назви, які використовують іншомовну лексику: *Pharmaland, Implozia, Piramidium, Pharma, Galen*.

Висновки. До нашого дослідження залучено назви, більшість яких є приватними.

Основними способами формування заявлених назв визначено відонімний та відапелятивний. Серед відонімних назв виділено різні відантропонімі, відтопонімі та відміфонімі назви, утворені шляхом трансонімізації імен та прізвищ, міфонімів, назв місцевості. Серед відапелятивних ергонімів зафіксовано назви, які містять аббревіатури, зменшено-пестливі форми, запозичення з інших мов та складноскорочені назви.

Звучні та легковимовні трансонімізовані в ергоніми назви й імена, які вже використовувались у називанні інших об'єктів міст та куточків світу, сприяють залученню клієнтів саме до цього закладу й мають позитивну конотацію, виконують рекламні функції. Для утворення відапелятивних ергонімів застосовують легковживану лексику з позитивною конотацією, яка швидко запам'ятовується та вимовляється.

Перспективи використання результатів дослідження. Аналіз назв об'єктів надання медичних послуг та аптек охопив лише один регіон України, збирання картотеки ще триває, і тому необхідність їх вивчення в інших областях поза всяким сумнівом. Перспективними також убачаємо наукові розвідки формування назв об'єктів, подані у їх зіставному дослідженні з назвами інших регіонів України. Результати дослідження можна використати для укладання регіонального словника ергонімів та ергонімних термінів Київської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / О. О. Белей. – Львів, 2000. – 209 с.

2. Дідур Ю. І. Особливості функціонування ергонімів у мові, мовленні та ментальному лексиконі (в українській, англійській та російській мовах) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / Ю. І. Дідур. – Одеса, 2015. – 195 с.

3. Кутуза Н. В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н. В. Кутуза. – Одеса, 2003. – 214 с.

4. Лесовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н. М. Лесовець. – Луганськ, 2007. – 295 с.
5. Сидоренко О. М. Номінаційні процеси в полілінгвальній ергонімії Донеччини : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / О. М. Сидоренко. – Донецьк, 2013. – 210 с.
6. Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / М. М. Цілина. – Київ, 2006. – 243 с.

REFERENCES

1. Belei, O. O. (2000). *Suchasna ukraïns'ka ergonimija (na materialih vlasnih nazv pidpriemstv Zakarpats'koï oblasti): dis. ... kand. filol. nauk.* Lviv.
2. Didur, Y. I. (2015). *Osoblivosti funkcionuvannja ergonimiv u movi, movlenni ta mental'nomu leksikonu (v ukraïns'kij, anglijs'kij ta rosij's'kij movah): dis. ... kand. filol. nauk.* Odesa.
3. Kutuza, N. V. (2003). *Strukturno-semantichni modeli ergonimiv (na materialih ergonimikonu m. Odesi): dis. ... kand. filol. nauk.* Odesa.
4. Lesovets, N. M. (2007). *Ergonimija m. Lugans'ka: strukturno-semantichnij i social'no-funkcional'nij aspekti: dis. ... kand. filol. nauk.* Lugans'k.
5. Sydorenko, O. M. (2013). *Nominacijni procesi v polilingval'nij ergonimii Donechchiny: dis. ... kand. filol. nauk.* Donetsk.
6. Tsilyna, M. M. (2006). *Ergonimi m. Kyieva: struktura, semantika, funkcionuvannja: dis. ... kand. filol. nauk.* Kyiv.

SPECIFICATION OF OBJECTS OF MEDICAL SERVICES AND PHARMACIES' NAMING (on the examples of the names of Kyiv and the Kyiv region)

Olena SYDORENKO

*Donetsk National Medical University,
Department of Language and Humanities №3,
80, Boulevard Shevchenko, Mariupol, Ukraine, 87549,
phone. (067) 278 28 17
e-mail: olenasydorenko1970@gmail.com*

The purpose of the article is the names analysis of objects of various types of objects of medical services and pharmacies in Kyiv and the Kyiv region. The object of study is: numerous Ukrainian ergonyms, including 900 names of objects of medical services and 370 names of pharmacies. Most of the names are given in Ukrainian, as well as available names in Russian, English and Latin. Names borrowed from the English and Latin languages use such means of transferring of foreign words as direct inclusion with full preservation of initial graphic, transcription and transliteration. The main ways of the names formation are onymian and appellativian. Particular attention is paid to the onymian method of Ukrainian ergonyms formation. Among the onymian names there are various ergonyms, formed by the transonymization from antroponyms, toponyms, mythonyms. Appellativian ergonyms were also analyzed and an attempt of their classification was made.

But it should be noted that the official names of public hospitals should be enrolled to the so-called, mixed type of formation, because they contain adjectives, formed from toponyms with indication on the location and several appellatives informing about the medical services.

Ergonyms can also be represented in the forms of numbers, abbreviations, reduced-caress forms, borrowings from other languages, complicated names and combination of several components. Well-sounded and easily pronounced ergonyms that have already been used as the names of other objects of cities and corners of the world, promote the attraction for clients to this institution and have a positive connotation, perform advertising functions. For the formation of appellativian ergonyms the vocabulary with a positive connotation is used, which is quickly memorized and pronounced.

Further study of the names of objects of medical services and pharmacies is planned in a comparative analysis of the names of different regions of Ukraine.

Practical application is possible in use of the article materials in creating of the regional dictionary of ergonyms and ergonymic terms of the Kyiv region.

Keywords: ergonym, antroponym, toponym, mythonym, transonymization, appellative, phrases.